

INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY

SPECIAL
ISSUE 2026

80 YOSHINGIZ MUBORAK BO‘LSIN!

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni muborak 80 yoshini qarshilayotgan professor Ibodulla Kamolovich Mirzayevning ilmiy merosi, navoiyshunoslik, lingvopoetika va tarjimashunoslik sohalarining rivojlanishiga bag‘ishlangan teran tadqiqotlarni o‘z ichiga oladi. Maqolalarning asosiy mazmunini Amir Xusrav Dehlaviy va Alisher Navoiy “Xamsa”larining birinchi dostonlaridagi so‘fiylar axloqiy qiyofasining qiyosiy talqinidan tortib, Rossiya navoiyshunosligida Alisher Navoiy hayoti va ijodining tadqiqigacha, “Favoyid-ul kibar” devonida keksalik simfoniyasidan Erkin Vohidovning Navoiy poetikasiga interpretatsion yondashuvigacha keng ko‘lamli mavzular tashkil etadi. Shuningdek, Hazrat Navoiy zikr qilgan termizlik avliyolar, G‘arb va Sharq: Ibodulla Mirzayevning Y.E.Bertels ilmiy merosi tarjimalari masalasi, so‘z va ma’no xizmatidagi olim, professor I.K.Mirzayev ilmiy maktabi: milliy poydevor va jahon filologik tafakkuri integratsiyasi, o‘zbek lingvopoetikasining ilmiy-nazariy asoschisi: ilmiy meros va tadqiq tamoyillari kabi ustoz hayoti va ilmiy faoliyatiga oid tadqiqotlar navoiyshunoslik sohasida yangi ufqlarni ochib beradi. Tahrir hay’ati sifatida navoiyshunoslik merosiga nur sochuvchi ushbu boy ilmiy xazinani sizlarga taqdim etayotganimizdan mamnunmiz.

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

MAXSUS SON

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ АЛИШЕР НАВОИЙ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР

INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY
SPECIAL ISSUE

TOSHKENT - 2026

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ АЛИШЕР НАВОИЙ | INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY

№SI (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-1419-2026-SI>

BOSH MUHARRIR: | ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР: | CHIEF EDITOR:

MIRZAYEV IBODULLA
f.f.d., professor (O'zbekiston)
МИРЗАЕВ ИБОДУЛЛА
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
MIRZAYEV IBODULLA
DSc, professor (Uzbekistan)

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI: | ЗАМЕСТИТЕЛЬ
ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА: | DEPUTY CHIEF EDITOR:

JABBOROV NURBOY
f.f.d., professor (O'zbekiston)
ЖАББОРОВ НУРБОЙ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
JABBOROV NURBOY
DSc, professor (Uzbekistan)

TAHRIRIY HAY'ATI:

Muhiddinov Muslihiddin
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dilorom Salohiy
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Sodiqov Qosimjon
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Binnatova Almaz Ulvi
f.f.d., professor (Ozarbayjon)
To'xliyev Boqijon
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Shodmonov Nafas
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Asadov Maqsud
f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Yo'ldoshev Qozoqboy
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Jo'raqulov Uzoq
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Funda Toprak
f.f.d., professor (Turkiya)
Nabiulina Guzal
f.f.d., professor (Tatariston)
Yusupova Dilnavoz
DSc, professor (O'zbekiston)
Sirojiddin Xo'jaqulov
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Rahim Ibrohim
f.f.d., professor (Afg'oniston)
Turobov Abdurahim
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Muhitdinova Badia
DSc, professor (O'zbekiston)
Muhammadiyev Ahadjon
DSc, dotsent (O'zbekiston)
Suvonova Jumagul
f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Mirzayev Rahmatilla
y.f.n., dotsent, huquqshunos (O'zbekiston)
Abdullayeva Albina
f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Sultanov Tulkin
PhD, dotsent (O'zbekiston)
Ubaydullayev Normuhammad
PhD, dotsent (O'zbekiston)
Ruzmanova Roxila
dots., mas'ul kotib (O'zbekiston)
Narziyeva Ma'mura
PhD, kotib (O'zbekiston)

ILMIY MASLAHAT KENGASHI

Xalmuradov Rustam
t.f.d., professor (O'zbekiston)
Sirojiddin Shuhrat
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Eshqobil Shukur
O'zbekiston Respublikasida
xizmat ko'rsatgan madaniyat
xodimi, shoir (O'zbekiston)
Rixsiyeva Gulchehra
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Benedek Peri
f.f.d., professor (Vengriya)
Olimov Karomatillo
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dadaboyev Hamidulla
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Shomusarov Shorustam
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dyu Rye Andre
f.f.d., professor (Fransiya)
Hamroyev Juma
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Aftondil Erkinov
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Hasanov Shavkat
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Umurova Go'zal
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Xalliyeva Gulnoz
f.f.d., professor (O'zbekiston)
Alim Labib
f.f.d., professor (Afg'oniston)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Мухиддинов Муслихиддин
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилором Салохий
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Содиқов Қосимжон
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Биннатова Алмаз Улви
д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Тухлиев Бокижон
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Шодмонов Нафас
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Асадов Максуд
д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Юлдашев Казакбай
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Журакулов Узок
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Фунда Топрак
д.ф.н., профессор (Турция)
Набиуллина Гузаль
д.ф.н., профессор (Татаристан)
Юсупова Дилнавоз
DSc, профессор (Узбекистан)
Сирожиiddин Хужакулов
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Рахим Иброхим
д.ф.н., профессор (Афганистан)
Туробов Абдурахим
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухитдинова Бадиа
DSc, профессор (Узбекистан)
Мухаммадиев Ахаджон
DSc, доцент (Узбекистан)
Сувонова Жумагул
к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Мирзаев Рахматилла
к.ю.н., доцент (Узбекистан)
Абдуллаева Альбина
к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Султанов Тулкин
PhD, доцент (Узбекистан)
Убайдуллаев Нормухаммад
PhD, доцент (Узбекистан)
Рузманова Рохила
доц., отв. секретарь (Узбекистан)
Нарзиева Мамура
PhD, секретарь (Узбекистан)

НАУЧНО-КОНСУЛЬТАТИВНЫЙ СОВЕТ:

Халмурадов Рустам
д.т.н., профессор (Узбекистан)
Сирожиiddин Шухрат
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Эшқобил Шукур
Заслуженный работник культуры
Республики Узбекистан, поэт (Узбекистан)
Рихсиева Гулчехра
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бенедек Пери
д.ф.н., профессор (Венгрия)
Олимов Кароматилло
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дадабаев Хамидулла
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Шомусаров Шорустам
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дю Рье Андре
д.ф.н., профессор (Франция)
Хамроев Джума
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Афтондил Эркинов
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Хасанов Шавкат
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Умурова Гузал
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Халлиева Гулноз
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Алим Лабиб
д.ф.н., профессор (Афганистан)

EDITORIAL BOARD:

Mukhiddinov Muslikhiddin

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dilorom Salokhiy

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Sodikov Kosimjon

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Binnatova Almaz Ulvi

Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Tukhliev Bokijon

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shodmonov Nafas

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Asadov Makhsud

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Yuldoshev Kozokboy

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Jurakulov Uzok

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Funda Toprak

DSc, prof. (Türkiye)

Nabiulina Guzal

DSc., prof. (Tatarstan)

Yusupova Dilnavoz

DSc, prof. (Uzbekistan)

Sirojiddin Khujakulov

DSc, prof. (Uzbekistan)

Rakhim Ibrokhim

DSc, prof. (Afghanistan)

Turobov Abdurakhim

DSc, prof. (Uzbekistan)

Mukhitdinova Badia

DSc, prof. (Uzbekistan)

Mukhammadiyev Akhadjon

DSc, assoc. prof. (Uzbekistan)

Suvonova Jumagul

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Mirzayev Rahmatilla

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Abdullayeva Albina

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Sultanov Tulkin

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Ubaydullayev Normuhammad

PhD, assoc. prof. (Uzbekistan)

Ruzmanova Rokhila

Assoc. prof., Exec. Sec. (Uzbekistan)

Narziyeva Ma'mura

PhD, Secretary (Uzbekistan)

SCIENTIFIC ADVISORY BOARD:

Khalmuradov Rustam

Doc. of technic. scien., prof. (Uzbekistan)

Sirojiddinov Shukhrat

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Eshqobil Shukur

Honored Worker of Culture of the Republic of Uzbekistan, poet (Uzbekistan)

Rikhsieva Gulchekhra

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Benedek Peri

Doc. of philol. scien., prof. (Hungary)

Olimov Karomatullo

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dadaboev Khamidulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shomusarov Shorustam

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dyu Rye Andre

Doc. of philol. scien., prof. (France)

Khamroev Juma

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Aftondil Erkinov

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Khasanov Shavkat

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Umurova Guzal

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Khallieva Gulnoz

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Alim Labib

Doc. of philol. scien., prof. (Afghanistan)

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадқиқот город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

NAVOIY NASRI VA NAZMI NAFOSATI

1.	Muslihiddin Muhiddinov AMIR XUSRAV DEHLAVIY VA ALISHER NAVOIY “XAMSA”LARINING BIRINCHI DOSTONLARIDA SO’FIYLAR AXLOQIY QIYOFASINING QIYOSIY TALQINI.....	9
2.	Abdurrahman GÜZEL KAYGUSUZ ABDAL’IN BİLİNMEYEN ÇAĞATAYCA BİR GAZELİ.....	20
3.	Dilorom SALOHİY ALISHER NAVOIY IJODINING BADIY MOHIYATI HAQIDA MUMTOZ TADQIQOT.....	29
4.	Usmon QOBILOV ALISHER NAVOIY “XAMSA”SINING XX ASR BOSHLARIDAGI ILMIY TALQINIGA DOIR.....	35
5.	Sirojiddin XO’JAQULOV O’ZBEK ADABIYOTIDA BAZMU RAZM YOKI HAYOT VA SHODLIK MANZUMASI BORASIDA MUHIM TADQIQOT.....	47
6.	Dilnavoz YUSUPOVA ALISHER NAVOIYNING HIKMAT ILMIDAGI USMONLI IZDOSHI.....	54
7.	Mubarak ATANIYAZOVA “FAVOYID UL-KIBAR” DEVONIDA KEKSALIK SIMFONIYASI.....	65
8.	Badea MUHIDDINOVA ROSSIYA NAVOIYSHUNOSLIGIDA ALISHER NAVOIY HAYOTI VA IJODINING TADQIQI.....	79
9.	Atilla Nazim o’g’li SULAYMANLI ERKIN VOHIDOVNING NAVOIY POETIKASIGA INTERPRETATSION YONDASHUVI (“G’azal sehri” turkumida besh g’azalning poetik-falsafiy talqini).....	85
10.	Diyora ABDUJALILOVA ALISHER NAVOIYNING “HAYRAT UL-ABROR” VA YAHYOBAY TOSHLIJALINING “GULSHAN UL-ANVOR” DOSTONLARIDA POETIK ARHITEKTONIKA.....	91
11.	Dilrabo NAZAROVA TEMURIYLAR DAVRIDA XAMSANAVISLIK.....	98

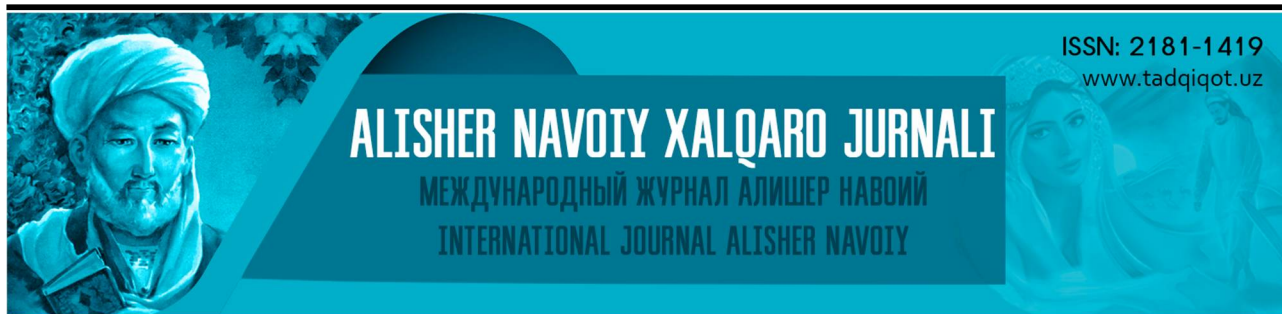
NAVOIY VA TILSHUNOSLIK MASALALARI

12.	Kemal Yavuz ATAMAN ALİ ŞİR NEVÂÎ’NİN TÜRK DİLİ VE HALKIN DİLİ TERCİHİNİN KURANÎ TEMELLERİ.....	103
13.	Zokir BAYNAZAROV ETNONIMLARNING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING TARIXIY LISONIY MANZARADAGI O’RNI (<i>Alisher Navoiy asarlari misolida</i>).....	112

NAVOIYSHUNOSLIKKA BAXSHIDA UMR

14.	Aftondil ERKINOV G’ARB VA SHARQ: IBODULLA MIRZAYEVNING Y.E.BERTELS ILMIY MEROSI TARJIMALARI MASALASI.....	119
15.	Olimjon DAVLATOV HAZRAT NAVOIY ZIKR QILGAN TERMIZLIK AVLIYOLAR.....	126

16. Abdurayim TUROBOV	
SO‘Z VA MA‘NO XIZMATIDAGI OLIM (<i>professor Ibodulla Kamolovich Mirzayev</i> <i>tavalludining 80 yilligiga</i>).....	131
17. Axadjon MUHAMMADIYEV	
PROFESSOR I.K. MIRZAYEV ILMIY MAKTABI: MILLIY POYDEVOR VA JAHON FILOLOGIK TAFAKKURI INTEGRATSIYASI.....	137
18. Roxila RUZMANOVA	
FILOLOGIK TA‘LIM FIDOYISI.....	141
19. Ma‘mura NARZIYEVA	
O‘ZBEK LINGVOPOETIKASINING ILMIY-NAZARIY ASOSCHISI: ILMIY MEROS VA TADQIQ TAMOYILLARI.....	146

Ma'mura NARZIYEVA

Samarqand davlat universiteti dotsenti
E-mail: mamuranarziyeva164@gmail.com

O'ZBEK LINGVOPOETIKASINING ILMIY-NAZARIY ASOSCHISI: ILMIY MEROS VA TADQIQ TAMOYILLARI

For citation: Narziyeva Ma'mura. THE SCIENTIFIC AND THEORETICAL FOUNDER OF UZBEK LINGUOPOETICS: SCHOLARLY LEGACY AND RESEARCH PRINCIPLES. *Alisher Navoi. 2026, sp. Issue.*

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23325776>

ANNOTATSIYA

Maqolada o'zbek lingvopoetikasining mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllanishida filologiya fanlari doktori, professor Ibodulla Kamolovich Mirzayevning o'rni tarixiy-ilmiy va konseptual jihatdan yoritiladi. Olimning she'riy matnni tilshunoslik, adabiyotshunoslik hamda she'rshunoslik yutuqlari asosida yaxlit talqin qilishga qaratilgan qarashlari, qofiya semantikasi, poetik sintaksis, so'z tartibi, ritm va aktual bo'linishga oid xulosalari tizimlashtiriladi. Tadqiqotda "asoschi" tushunchasi tarixiy ustuvorlik, nazariy yangilik, metodologik yaxlitlik, ilmiy maktab yaratish va ta'lim amaliyotiga tatbiq etish mezonlari orqali izohlanadi. Tahlil natijasida I.K.Mirzayevning xizmati o'zbek badiiy nutqi haqidagi avvalgi izlanishlarni inkor etish emas, balki ularni lingvopoetika nomi ostida integratsiyalagan, she'riy matn tadqiqining maxsus obyekti, kategoriyalari va usullarini belgilagan ilmiy konsepsiya yaratishdan iborat ekani asoslanadi. Olimning g'oyalari keyingi dissertatsiyalar, monografiyalar va "Tahliliy o'qish" metodida izchil davom ettirilgani ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: lingvopoetika, she'riy matn, poetik nutq, qofiya semantikasi, so'z tartibi, aktual bo'linish, filologik tahlil, ilmiy maktab, Tahliliy o'qish.

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ ОСНОВОПОЛОЖНИК УЗБЕКСКОЙ ЛИНГВОПОЭТИКИ: НАУЧНОЕ НАСЛЕДИЕ И ПРИНЦИПЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Маъмура НАРЗИЕВА

Доцент Самаркандского государственного университета
E-mail: mamuranarziyeva164@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В статье в историко-научном и концептуальном аспектах раскрывается роль доктора филологических наук, профессора Ибодуллы Камоловича Мирзаева в становлении узбекской лингвопоэтики как самостоятельного научного направления. Систематизируются взгляды ученого на целостную интерпретацию поэтического текста с опорой на достижения языкознания, литературоведения и стиховедения, а также его выводы о семантике рифмы,

поэтическом синтаксисе, порядке слов, ритме и актуальном членении. Понятие «основатель» рассматривается по критериям исторического приоритета, теоретической новизны, методологической целостности, формирования научной школы и внедрения результатов в образование. Обосновывается, что заслуга И.К. Мирзаева заключается не в отрицании предшествующих исследований художественной речи, а в их интеграции в рамках лингвопоэтики, определении специального объекта, категорий и методов анализа поэтического текста. Показана преемственность его идей в последующих диссертациях, монографиях и инновационном методе «Аналитическое чтение».

Ключевые слова: лингвопоэтика, поэтический текст, поэтическая речь, семантика рифмы, порядок слов, актуальное членение, филологический анализ, научная школа, аналитическое чтение.

THE SCIENTIFIC AND THEORETICAL FOUNDER OF UZBEK LINGUOPOETICS: SCHOLARLY LEGACY AND RESEARCH PRINCIPLES

Ma'mura NARZIYEVA

Associate Professor, Samarkand State University

E-mail: mamuranarziyeva164@gmail.com

ABSTRACT

The article examines, from historical and conceptual perspectives, the role of Doctor of Philology and Professor Ibodulla Kamolovich Mirzayev in establishing Uzbek linguopoetics as an independent field of research. It systematizes his approach to the integral interpretation of poetic texts through the combined achievements of linguistics, literary studies and verse theory, as well as his findings on rhyme semantics, poetic syntax, word order, rhythm and information structure. The term “founder” is defined through five criteria: historical priority, theoretical innovation, methodological integrity, the formation of a scholarly school, and the transfer of research outcomes into education. The study argues that Mirzayev’s contribution did not negate earlier Uzbek scholarship on literary language; rather, it integrated that legacy within linguopoetics and specified the object, categories and procedures of poetic-text analysis. The continuity of his ideas is demonstrated through later dissertations and monographs and through the innovative teaching method known as “Analytical Reading.”

Keywords: linguopoetics, poetic text, poetic discourse, rhyme semantics, word order, information structure, philological analysis, scholarly school, analytical reading.

Kirish. Badiiy matn tilini o'rganish tilshunoslikning eng qadimiy, ayni paytda doimo yangilanib boradigan muammolaridan biridir. Aristotelning poetikaga doir qarashlaridan boshlab so'zning obraz yaratish qudrati, ifoda shakli bilan estetik mazmun o'rtasidagi munosabat va badiiy nutqning oddiy kommunikativ nutqdan farqi ilmiy tafakkur markazida bo'lib kelgan. XX asr strukturalizmi, funksional stilistika, semiotika va matn nazariyasining taraqqiyoti esa badiiy asarni faqat g'oya va obrazlar majmui sifatida emas, balki barcha sathlari estetik vazifaga bo'ysundirilgan murakkab lisoniy tuzilma sifatida tahlil qilish imkonini kengaytirdi [1-5; 31-33]. Shu jarayonda lingvopoetika til birligining badiiy matndagi tanlanishi, joylashuvi, o'zaro munosabati va estetik funksiyasini aniqlovchi integrativ yo'nalish sifatida shakllandi.

O'zbek tilshunosligida badiiy asar tiliga qiziqish lingvopoetika termini keng ommalashishidan ancha avval boshlangan. Mumtoz poetika an'anasi, Alisher Navoiyning so'z, ma'no, fasohat va nazm haqidagi mulohazalari, jadid adabiyotshunosligi, keyinchalik Izzat Sulton, Ayub G'ulomov, Rahmatulla Qo'ng'urov, Xudoyberdi Doniyorov, Ibrohim Qo'chqortoyev, Botir Umurqulov, Suyun Karimov singari olimlarning izlanishlari badiiy nutqni ilmiy o'rganish uchun mustahkam zamin yaratdi. Shunga qaramay, alohida tasvir vositasini qayd etish, yozuvchi lug'atini tavsiflash yoki uslubiy hodisalarni sanab o'tish bilan she'riy matnning ko'p sathli estetik mexanizmini yaxlit

tushuntirish bir xil ilmiy vazifa emas. O'zbek lingvopoetikasining yangi bosqichi aynan mana shu tafovutni anglash bilan bog'liq.

Professor Ibodulla Kamolovich Mirzayevning ilmiy faoliyati ushbu tarixiy ehtiyojga javob berdi. Uning “Лексические и морфологические средства формирования семантики рифмы” monografiyasi hamda “Проблемы лингвопоэтической интерпретации стихотворного текста” mavzusidagi doktorlik tadqiqoti she'riy nutqning shakliy unsurlarini mazmun va estetik funksiya bilan birgalikda o'rganishga qaratildi [6; 7] Mazkur doktorlik dissertatsiyasi Markaziy Osiyoda she'riy matn lingvopoetikasiga bag'ishlangan dastlabki tizimli tadqiqot sifatida baholanadi [19].

Mazkur maqolaning maqsadi I.K.Mirzayevning o'zbek lingvopoetikasi shakllanishidagi o'rnini uning asosiy asarlari, ilmiy konsepsiyasi, tahlil tamoyillari va keyingi tadqiqotlarga ta'siri asosida aniqlashdan iborat. Shu maqsadga erishish uchun lingvopoetikaning o'zbek filologiyasidagi ilmiy zamini tavsiflanadi; olim doktorlik tadqiqotining nazariy yangiligi ko'rsatiladi; qofiya, ritm, so'z tartibi, aktual bo'linish hamda lisoniy sathlar integratsiyasiga oid fikrlar tizimlashtiriladi; “Tahliliy o'qish” metodining ilmiy konsepsiya bilan aloqasi ochiladi; nihoyat, “asoschi” maqomini belgilashga imkon beradigan mezonlar muhokama qilinadi.

Mavzuning dolzarbligi bugungi lingvopoetik tadqiqotlarda metodologik chegaralarning ba'zan xiralashishi bilan ham belgilanadi. Ayrim ishlarda lingvopoetik tahlil badiiy tasvir vositalarini oddiy ro'yxatlashga, ayrimlarida esa matn mazmunini adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan qayta bayon qilishga tenglashtiriladi. Aslida lingvopoetika “qanday vosita qo'llangan?” degan savol bilangina cheklanmaydi; u “nega aynan shu vosita tanlangan?”, “u matnning boshqa birliklari bilan qanday tizimli munosabat hosil qilgan?”, “mazkur tanlov obraz, ritm, kompozitsiya va o'quvchi idrokiga qanday ta'sir ko'rsatgan?” kabi savollarga javob izlaydi. I.K.Mirzayev merosiga murojaat qilish ana shu metodologik aniqlikni tiklash uchun muhimdir.

Asosiy qism. Lingvopoetika tilshunoslik va poetika kesishgan nuqtada yuzaga kelgan bo'lsa-da, uni ikki fan natijalarining mexanik yig'indisi deb tushunish noto'g'ri. R.Yakobson poetik funksiyada xabarning o'z shakliga yo'nalishi kuchayishini ko'rsatgan; V.Vinogradov badiiy adabiyot tilini adabiy til, individual uslub va obraz tizimi bilan bog'liq murakkab obyekt sifatida asoslagan; Y.Lotman matnning har bir sathi umumiy badiiy modelda semantik yuk olishini ta'kidlagan [2; 3; 5]. Bu qarashlar lisoniy birlikning lug'aviy yoki grammatik tavsifi badiiy matnda yetarli emasligini, uning estetik qiymati faqat matn tizimidagi vazifasi orqali ochilishini anglatadi.

O'zbek tilshunosligida ham badiiy nutqning fonetik, leksik, frazeologik va sintaktik imkoniyatlari bo'yicha salmoqli tajriba to'plangan. “Badiiy tekstning lingvistik tahlili”, “Adabiy til va badiiy stil”, “Poetik nutq leksikasi” kabi asarlar badiiy matnni til faktlari asosida o'rganishning amaliy va nazariy tamoyillarini rivojlantirdi [12-14]. N.Mahmudovning o'xshatishlar lingvopoetikasiga doir maqolalari, S.Karimovning o'zbek tilining badiiy uslubiga oid izlanishlari ham til vositasining estetik vazifasini anglash doirasini kengaytirdi. Demak, I.K.Mirzayev konsepsiyasi ilmiy bo'shliqda paydo bo'lmagan. U mavjud tajribani she'riy matn tabiati talab qiladigan yangi tizimda qayta tashkil etgan.

Avvalgi tadqiqotlarda ko'pincha muayyan lisoniy vositaning badiiy qo'llanishi markazga qo'yilgan bo'lsa, lingvopoetik paradigma vosita, struktura, ma'no va estetik ta'sirning birligini talab qiladi. Masalan, takrori faqat sintaktik hodisa sifatida belgilash uning badiiy matndagi vazifasini to'liq ochmaydi. Takror ritmni yuzaga keltirishi, emotsional intensivlikni oshirishi, matnning semantik tayanchini belgilashi, kompozitsion halqa hosil qilishi yoki lirik subyekt ruhiy holatini modellashtirishi mumkin. Shu jihatdan lingvopoetik tahlil formal tasnifdan funksional va interpretativ tahlilga o'tishni anglatadi.

G.Rixsiyeva va M.Yo'ldoshevning keyingi tadqiqotlarida lingvopoetik tahlil tamoyillarini muayyan tizimga keltirish, badiiy matndagi birliklarni shakl va mazmun birligida o'rganish, til sathlari bo'yicha tahlilni estetik vazifa bilan bog'lash masalalari rivojlantirildi [15-17]. Bu ishlarning xronologik jihatdan I.K.Mirzayev doktorlik tadqiqotidan keyin yuzaga kelishi, shuningdek, uning konsepsiyasidagi qator g'oyalarni davom ettirishi ilmiy yo'nalishning vorislik asosida taraqqiy etganini ko'rsatadi.

I.K.Mirzayev ilmiy izlanishlarining dastlabki yoʻnalishlaridan biri tarjimashunoslik va xos soʻzlar muammosi boʻlgan. Fransuzcha realiyalarni oʻzbek tiliga berish, nom bilan madaniy predmet oʻrtasidagi munosabatni ajratish, ekvivalentlik chegaralarini aniqlash unga til birligining kontekst, milliy-madaniy tajriba va qabul qiluvchi ong bilan aloqasini chuqur anglash imkonini berdi. Keyingi lingvopoetik tadqiqotlarda ham soʻz tayyor maʼnoning oddiy tashuvchisi emas, matn ichida yangi semantik va estetik munosabatlarga kirishadigan dinamik birlik sifatida talqin qilinadi. Tarjimashunoslikdan sheʼriy matn nazariyasiga oʻtish shu maʼnoda tasodifiy emas, balki maʼno shakllanishi muammosining izchil davomidir.

Soʻzning matndagi dinamik tabiati

1-rasm.

Olimning 1990-yilda nashr etilgan qofiya semantikasiga doir monografiyasi poetik shakl va mazmun munosabatini yangicha tushuntirdi. Anʼanaviy sheʼrshunoslikda qofiya, asosan, misra oxiridagi tovush uygʻunligi, ritmik-kompozitsion belgi sifatida tavsiflanadi. Qofiyadosh birliklarning leksik maʼnosi, morfologik qurilishi va matndagi semantik qurshovini birgalikda tahlil qildi [6]. Bunda qofiya faqat ohangdoshlik emas, oʻzaro qarama-qarshi, yaqin, yoki assotsiativ maʼnolarni tutashtiruvchi poetik mexanizm sifatida namoyon boʻladi.

1992-yilgi doktorlik tadqiqotida sheʼriy matn lingvopoetik interpretatsiyaning maxsus obyekti sifatida belgilandi [7]. Tadqiqot nomining oʻzida “interpretatsiya” tushunchasining qoʻllanishi muhim: tahlil birlikni topish va tasniflash bilan yakunlanmaydi, balki uning poetik tizimdagi maʼno hosil qilish jarayonini izohlashi kerak. Sheʼriy matn ritm, vazn, qofiya, intonatsiya, grafik boʻlinish va sintaktik qurilish bir-birini oʻzgartiradigan muhitdir. Shu sababli nasriy nutqqa tegishli meʼyor yoki grammatik modelni sheʼrga toʻgʻridan toʻgʻri tatbiq etish koʻpincha yetarli natija bermaydi.

I.K.Mirzayev sheʼriy matnni tahlil qilishda tilshunoslik, adabiyotshunoslik va sheʼrshunoslik yutuqlarini birlashtirish zarurligini ilgari surdi:

I.K.Mirzayevning sheʼriy matn tahliliga yondashuvi

2-rasm.

Ushbu integratsiya fanlar chegarasini bekor qilmaydi, aksincha, har bir yoʻnalishning tahliliy imkoniyatini aniq vazifaga safarbar etadi. Tilshunoslik birlikning strukturasi va lisoniy munosabatlarini, adabiyotshunoslik obraz, gʻoya, janr va muallif konsepsiyasini, sheʼrshunoslik esa vazn, ritm, qofiya, band va intonatsion tuzilishni tushuntiradi. Faqat ularning uygʻunligi sheʼriy matnning qanday qilib estetik butunlikka aylanishini koʻrsatishi mumkin [7; 10].

Olimning “Lingvistik poetika va uning filologik tahlildagi oʻrni” maqolasida lingvopoetika klassik filologiyani yaxlitligini tiklash vositasi sifatida talqin qilinadi [8]. Bu fikr nazariy va

didaktik ahamiyatga ega. Nazariy jihatdan u til va adabiyotni bir-biridan uzib o'rganish badiiy matn mohiyatini soddalashtirishini ko'rsatadi. Didaktik jihatdan esa bo'lajak filolog faqat grammatik shakllarni ajratish yoki asar mazmunini so'zlab berish bilan cheklanmasdan, shaklning mazmunga aylanish jarayonini kuzata olishi lozimligini bildiradi. Shunday qilib, lingvopoetika olim konsepsiyasida faqat tadqiq sohasi emas, filologik tafakkur modeli sifatida ham namoyon bo'ladi.

I.K.Mirzayevning tahlil modelida she'riy matn bir necha sathlarning yonma-yon mavjudligi emas, ularning funksional hamkorligidan vujudga keladigan butunlikdir. Fonetik sathda tovush takrori, alliteratsiya, assonans, cho'ziqlik, pauza va intonatsiya; leksik sathda sinonimiya, antonimiya, ko'pma'nolilik, metaforik ko'chim va konnotatsiya; morfologik sathda grammatik shakllarning tanlanishi va takrori; sintaktik sathda inversiya, parallelizm, ellipsis, parsellyatsiya va aktual bo'linish alohida-alohida ko'rilmaydi. Ular lirik kechinma, ritmik harakat va badiiy g'oya bilan bog'langan holda tahlil etiladi.

Mazkur tamoyilning mohiyatini oddiy misol bilan tushuntirish mumkin. She'rda kesimning misra boshiga ko'chirilishi grammatik nuqtayi nazardan inversiya sifatida qayd etiladi. Biroq lingvopoetik tahlil bu o'zgarishning vaznni saqlashi, urg'uni kesimga ko'chirishi, harakatni oldingi planga chiqarishi, lirik subyektning hayajonini kuchaytirishi va keyingi misra bilan ritmik parallelizm hosil qilishini ham aniqlaydi. Demak, shakliy og'ishning poetik qiymati faqat uning me'yordan farqi bilan emas, matnda bajarayotgan ko'p qatlamli vazifasi bilan belgilanadi.

Olim til va nutq hodisalarini farqlash masalasiga alohida e'tibor qaratadi [9]. Til tizimi muallif uchun imkoniyatlar majmuini taqdim etsa, poetik nutq ana shu imkoniyatlarning individual va vaziyatga mos voqelanishidir. Shu bois lingvopoetika til birligining umumiy ma'nosini qayd etishdan tashqari, uning ayni matndagi nutqiy o'zgarishini tushuntiradi. So'z lug'atda neytral bo'lishi, lekin fonetik qurshov, sintaktik pozitsiya, qofiyadosh juftlik yoki intertekstual ishora ta'sirida kuchli emotsional-estetik rang olishi mumkin. Bu o'rinda poetiklik birlikning doimiy belgisi emas, matn ichida yuzaga keladigan funksional xususiyatdir.

She'riy matnning murakkabligi interpretatsiyaning ko'p bosqichli bo'lishini talab qiladi. Birinchi bosqichda birliklarning formal tarkibi va odatiy lisoniy ma'nosi aniqlanadi. Ikkinchi bosqichda ularning matndagi pozitsiyasi, takrori, boshqa birliklar bilan paradigmatic va sintagmatik munosabati tekshiriladi. Uchinchi bosqichda aniqlangan munosabatlar ritm, obraz, kompozitsiya va muallif maqsadi bilan bog'lanadi. To'rtinchi bosqichda esa birlikning o'quvchi idrokiga ta'siri va umumiy estetik funksiya izohlanadi. I.K.Mirzayev ishlarida ushbu bosqichlar qat'iy sxema ko'rinishida sanab berilmasa-da, uning amaliy tahlillari aynan shunday harakat mantiqini namoyish etadi.

I.K.Mirzayevning qofiya haqidagi tadqiqotlari o'zbek lingvopoetikasi uchun alohida nazariy ahamiyatga ega. Qofiyadosh birliklar she'rning eng kuchli pozitsiyalaridan biri – misra oxirida joylashadi. Pozitsion takror, tovush uyg'unligi va ritmik kutilish o'quvchi e'tiborini aynan shu birliklarga yo'naltiradi. Natijada ularning lug'aviy ma'nosi ham faolroq idrok qilinadi, o'zaro semantik munosabatlari kuchayadi. Shuning uchun qofiyani faqat fonetik moslik deb tushunish poetik matnning mazmuniy mexanizmini to'liq ochib bermaydi.

Monografiyada qofiya hosil qiluvchi so'zlarning leksik va morfologik tabiati o'rtasidagi bog'liqlik ko'rsatiladi [6]. Bir turkumga mansub yoki bir xil grammatik shakldagi qofiyadosh birliklar sintaktik parallelizmni mustahkamlashi mumkin. Turli turkumga mansub so'zlarning qofiyalanishi esa kutilmagan semantik yaqinlik hosil qiladi. O'zaklarning ma'no munosabati, qo'shimchalarning grammatik semantikasi va tovush qobig'ining uyg'unligi bir nuqtada kesishib, she'rning qo'shimcha mazmun qatlamini shakllantiradi. Bu xulosa poetik shakl passiv qolip emas, ma'no ishlab chiqaruvchi faol tizim ekanini ko'rsatadi.

Qofiya semantikasiga bunday yondashuv lingvopoetik tahlilning uch asosiy xususiyatini mujassam etadi. Birinchidan, tahlil sathlararo xarakterga ega: fonetika, leksika va morfologiya birgalikda ko'riladi. Ikkinchidan, birlik matndagi kuchli pozitsiya va takror qonuniyati bilan bog'lanadi. Uchinchidan, formal o'xshashlikning estetik va interpretativ natijasi ochiladi. Keyinchalik o'zbek she'riyati fonopoetikasi, poetik individuallik va ritmik sintaksis bo'yicha bajarilgan tadqiqotlarda ushbu yondashuvning samarali davom etgani kuzatiladi.

She'riy matn sintaksisi I.K.Mirzayev konsepsiyasida formal grammatika chegarasidan tashqarida talqin qilinadi. Nasriy nutqda so'z tartibi, avvalo, sintaktik munosabat va kommunikativ markazni ifodalashga xizmat qilsa, she'rda u vazn, ritm, qofiya, intonatsiya hamda misraning grafik chegaralari bilan ham boshqariladi. Olim poetik nutqda aktual bo'linishning vazn va ritm talablariga nisbatan ikkilamchi mavqega o'tishi mumkinligini qayd etadi [7, 5-b.]. Bu mutlaq qoida emas, balki she'riy sintaksisda kommunikativ va ritmik omillar o'rtasidagi raqobatni ko'rsatuvchi nazariy xulosadir.

So'z tartibining o'zgarishi bir vaqtning o'zida bir necha natija beradi. U vaznni muvofiqlashtiradi, qofiya uchun zarur birlikni misra oxiriga olib chiqadi, mantiqiy urg'uni kuchaytiradi, obrazning muhim belgisini ajratadi yoki muallif nutqiga emotsional taranglik bag'ishlaydi. Shu bois inversiyani "odatdagi tartibning buzilishi" deb baholash yetarli emas. Lingvopoetik tahlil o'zgargan tartibning qaysi omil bilan yuzaga kelgani va matnning umumiy ma'nosiga qanday hissa qo'shganini izohlashi kerak.

I.K.Mirzayev atributiv, obyektli hamda predikativ munosabatlarda kontakt va distant joylashuv, prepozitsiya va postpozitsiya imkoniyatlarini poetik vazifa bilan bog'laydi. Ayniqsa, odatda yonma-yon keladigan birliklarning misra bo'ylab ajratilishi ular orasidagi sintaktik kutishni kuchaytiradi. O'quvchi bog'lanishning ikkinchi qismini kutar ekan, oraliqdagi so'zlar qo'shimcha semantik taranglik hosil qiladi. Aksincha, ma'no jihatdan uzoq birliklarning yonma-yon qo'yilishi yangi metaforik yoki baholovchi munosabatni yuzaga keltirishi mumkin.

Poetik sintaksisni ritm va aktual bo'linish bilan birga o'rganish bugungi diskursiv va kognitiv tahlillar bilan hamohangdir. Tema va remaning joylashuvi, fokusning misra yoki band davomida siljishi, sintaktik tugallik bilan ritmik tugallikning mos yoki nomos kelishi lirik subyektning dunyoni idrok etish usulini ko'rsatadi. I.K.Mirzayev ushbu hodisalarni o'z davrida lingvopoetik muammo sifatida belgilab, keyingi o'zbek tadqiqotlarida so'z tartibi va poetik individuallikni chuqur o'rganish uchun nazariy yo'l ochdi.

Natija va muhokama. Tahlil natijalari I.K.Mirzayevni o'zbek lingvopoetikasining ilmiy-nazariy asoschisi sifatida baholash to'rt mezon bo'yicha asosli ekanini ko'rsatdi. Birinchi mezon – tarixiy ustuvorlik. Uning 1992-yilda himoya qilingan doktorlik dissertatsiyasi she'riy matnning lingvopoetik interpretatsiyasini maxsus va tizimli tadqiqot obyektiga aylantirdi. Ushbu ish Markaziy Osiyoda mazkur yo'nalishdagi birinchi tadqiqot sifatida qayd etiladi [19; 20].

Ikkinchi mezon – nazariy yangilik. Olim she'riy matnda fonetik, leksik, morfologik va sintaktik sathlarning ritm, qofiya, obraz va kompozitsiya bilan birgalikda ishlashini asosiy tadqiq tamoyiliga aylantirdi. Qofiya semantikasini leksik va morfologik vositalar bilan bog'lash, so'z tartibini aktual bo'linish hamda vazn munosabatida ko'rish, poetiklikni birlikning tayyor xususiyati emas, matndagi funksional voqelanish sifatida izohlash ushbu nazariy yangilikning muhim ko'rinishlaridir.

Uchinchi mezon – metodologik yaxlitlik. I.K.Mirzayev tilshunoslik, adabiyotshunoslik va she'rshunoslik tahlillarini tartibsiz qo'shmagan, balki ularni she'riy matnning muayyan muammolarini yechishga yo'naltirgan. Lisoniy dalil tahlilning boshlang'ich nuqtasi bo'lib qoladi, ammo xulosa obraz, estetik funksiya va matn butunligi darajasiga ko'tariladi. Shu yo'l bilan sof formal tahlilning torligi ham, lisoniy dalilsiz subyektiv talqinning zaifligi ham bartaraf etiladi.

To'rtinchi mezon – ilmiy maktab va vorislik. Keyingi o'zbek lingvopoetikasida badiiy matnni sathlar bo'yicha tahlil qilish, lisoniy vositalarning badiiy-estetik vazifalarini aniqlash, individual uslub va poetik nutqni o'rganishga bag'ishlangan ko'plab tadqiqotlar yuzaga keldi [15-18; 21-29]. M.Yo'ldoshevning monografiyalari ushbu yo'nalishni nasriy va umumiy badiiy matn tahliliga kengaytirdi. Turli ijodkorlar she'riyati, xalq qo'shiqlari, doston, onomastik birlik, takror, ellipsis, parentetik qurilma hamda fonopoetik vositalarga bag'ishlangan ishlar lingvopoetikaning barqaror tadqiq dasturiga aylanganini tasdiqlaydi.

Xulosa. I.K.Mirzayevning ilmiy merosi o'zbek filologiyasida badiiy matn tilini o'rganishdan she'riy matnning ko'p sathli estetik mexanizmini talqin qilishga o'tishda hal qiluvchi bosqichni tashkil etadi. Olim o'zidan avvalgi stilistik, poetik va lingvistik izlanishlarga tayangan holda ularni

lingvopoetika nomi ostida integratsiyaladi, tadqiq obyektini aniqlashtirdi va she'riy matnni filologik yaxlitlikda o'rganish zarurligini asoslab berdi.

Uning qofiya semantikasiga doir tadqiqotlari poetik shaklning ma'no hosil qilish xususiyatini ochdi. Qofiyaning tovush mosligi bilan birga leksik va morfologik munosabatlarni faollashtirishi, kuchli pozitsiyada joylashgan birliklar o'rtasida yangi semantik bog'lanish yaratishi ko'rsatildi. Bu yondashuv o'zbek she'riyati fonopoetikasi va grammatik poetikasining rivoji uchun nazariy asos bo'ldi.

Poetik sintaksis, so'z tartibi va aktual bo'linish haqidagi qarashlar she'r tilining nasriy nutq me'yorlari bilan to'liq izohlanmasligini dalilladi. Vazn, ritm, qofiya, intonatsiya va kommunikativ fokusning o'zaro ta'siri natijasida sintaktik birliklarning shakli hamda vazifasi o'zgarishi mumkin. Shuning uchun lingvopoetik tahlil grammatik tuzilishni poetik kompozitsiya va estetik vazifa bilan birgalikda tushuntirishi zarur.

I.K.Mirzayev konsepsiyasining kuchli tomoni fanlararo aloqani metodologik tartibga solganidadir. Tilshunoslik lisoniy dalilni, adabiyotshunoslik obraz va g'oyaviy tuzilishni, she'rshunoslik esa ritmik-kompozitsion mexanizmni ochadi. Ularning o'zaro muvofiqlashuvi subyektiv talqin bilan formal tavsif o'rtasidagi uzilishni bartaraf etib, matnning dalillangan filologik interpretatsiyasini yaratadi.

Olimning asoschilik maqomi tarixiy ustuvorlik, nazariy yangilik, metodologik yaxlitlik, ilmiy maktab mezonlari bilan tasdiqlanadi. "O'zbek lingvopoetikasining ilmiy-nazariy asoschisi" ta'rifi I.K.Mirzayevning badiiy til haqidagi avvalgi merosni tizimlashtirishi, she'riy matn lingvopoetikasining maxsus konsepsiyasini ishlab chiqishi va ushbu konsepsiyani ilmiy hamda ta'limiy maktab darajasiga ko'tarishi bilan asoslanadi. Olimning ilmiy merosini yangi nashrlar, raqamli korpuslar va zamonaviy interpretativ metodlar asosida o'rganish o'zbek lingvopoetikasining keyingi taraqqiyoti uchun muhim vazifadir.

Iqtiboslar/Сноски/References

1. Аристотель. Поэтика / рус тилидан М. Махмудов ва У. Тўйчиев таржимаси. – Тошкент: Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1980.
2. Jakobson R. Linguistics and Poetics // Style in Language / ed. T. A. Sebeok. – Cambridge, MA: MIT Press, 1960. – P. 350–377.
3. Виноградов В.В. О языке художественной литературы. – Москва: Гослитиздат, 1959. – 656 с.
4. Григорьев В.П. Поэтика слова. – Москва: Наука, 1979. – 344 с.
5. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. – Москва: Искусство, 1970. – 384 с.
6. Мирзаев И.К. Лексические и морфологические средства формирования семантики рифмы. – Ташкент: Фан, 1990. – 132 с.
7. Мирзаев И.К. Проблемы лингвопоэтической интерпретации стихотворного текста (на материале современной узбекской поэзии): автореф. дисс. ... д-ра филол. наук. – Ташкент, 1992. – 43 с.
8. Мирзаев И.К. Лингвистик поэтика ва унинг филологик таҳлилдаги ўрни // Тилшуносликнинг долзарб масалалари. – Тошкент: Университет, 2002. – Б. 22–28.
9. Мирзаев И.К. Тил ва нутқ ходисаларини ўзаро фарқлаш лозимлиги ҳақида // СамДУ илмий ахборотномаси. – Самарқанд, 2003. – № 2. – Б. 3–5.
10. Мирзаев И.К. Лингвопоэтика: юзага келиши, муаммо ва ечимлари // Лингвопоэтика, структур филология ва когнитив таълим муаммолари: халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. – Самарқанд: СамДУ, 2006.
11. Мирзаев И.К. Лингвопоэтик таҳлил филолог-ижодий тафаккур соҳибини тайёрлашнинг бирламчи омили эканлиги ҳақида // Тилшуносликнинг долзарб масалалари. III китоб. – Тошкент: ЎзМУ, 2006. – Б. 80–82.
12. Ўринбоев Б., Қўнғуров Р., Лапасов Ж. Бадий текстнинг лингвистик таҳлили. – Тошкент: Ўқитувчи, 1990. – 219 б.

13. Дониёров Х., Йўлдошев Б. Адабий тил ва бадий стиль. – Тошкент: Фан, 1988.
14. Умуркулов Б. Поэтик нутқ лексикаси. – Тошкент: Фан, 1990.
15. Рихсиева Г. Лингвопоэтик тадқиқ асослари бўйича мулоҳазалар // Ўзбек тили ва адабиёти. – Тошкент, 2003. – № 2. – Б. 84–86.
16. Йўлдошев М. Бадий матн ва унинг лингвопоэтик таҳлили асослари. – Тошкент: Фан, 2007. – 123 б.
17. Йўлдошев М. Бадий матн лингвопоэтикаси. – Тошкент: Фан, 2008. – 159 б.
18. Akbarova X. Lingvopoetika sohasining vujudga kelishi va nazariy masalalari // Comparative Turkish Dialects and Literatures. – 2023. – Vol. 1, № 3. – B. 27–32. DOI/Izlik: JA24HA97ST.
19. Mirzayev Ibodulla Kamolovich: rasmiy biografik ma'lumot // Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti. URL: https://www.samdu.uz/uz/pages/Ibodulla_mirzayev (murojaat sanasi: 23.08.2026).
20. Fan fidoyilari: professor Ibodulla Mirzayev // Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti axborot xizmati. URL: <https://www.samdu.uz/ru/news/51284> (murojaat sanasi: 23.08.2026).
21. Абдурахмонов Х., Махмудов Н. Сўз эстетикаси. – Тошкент: Фан, 1981. – 59 б.
22. Махмудов Н. Ойбек шеъриятидаги ўхшатишларнинг лингвопоэтикаси // Ўзбек тили ва адабиёти. – Тошкент, 1985. – № 6. – Б. 48–50.
23. Каримов С. Ўзбек тилининг бадий услуби: филол. фан. д-ри ... дисс. – Тошкент, 1993. – 292 б.
24. Мухаммаджонова Г. 80-йиллар охири – 90-йиллар бошлари ўзбек шеъриятининг лингвопоэтик тадқиқи: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Тошкент, 2004. – 25 б.
25. Ёқуббекова М. Ўзбек халқ кўшиқларининг лингвопоэтик хусусиятлари: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Тошкент, 2005. – 27 б.
26. Шадиева Д. Мухаммад Юсуф шеърияти лингвопоэтикаси: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Тошкент, 2007. – 26 б.
27. Ибрагимова Ф. Бадий матнда эллипсис ва антиэллипсис: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Тошкент, 2011. – 26 б.
28. Жамолиддинова Д. Бадий нутқда парантез бирликларнинг семантик-грамматик ва лингвопоэтик хусусиятлари: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Тошкент, 2009. – 26 б.
29. Анданиязова Д.Р. Бадий матнда ономастик бирликлар лингвопоэтикаси: филол. фан. бўйича фалсафа д-ри (PhD) ... дисс. автореф. – Тошкент, 2017. – 52 б.

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ АЛИШЕР НАВОИЙ
INTERNATIONAL JOURNAL ALISHER NAVOIY

“ALISHER NAVOIY” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

“Alisher Navoiy” xalqaro jurnali O‘zbekiston Respublikasi OAK ro‘yxatiga kiritilgan. Shuningdek, Crossref.org tizimiga ham kiritiladi hamda har bir maqolaga DOI raqami beriladi.

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 10-15 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- maqolalar o‘zbek, turk, tojik, rus, ingliz, fransuz tillarida qabul qilinadi;
- maqolaning tarkibiy tuzilishi IMRAD formatida rasmiylashtirilishi kerak;
- maqola Times News Roman shriftida, 12 kattalikda, 1 intervalda tayyorlanadi;
- havola(snokalar)lar katta qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi [Mo‘minov 2020: 25] shaklida keltiriladi;
- maqola tomonlari chap: 2 sm, o‘ng: 2 sm, yuqori va quyi: 2 sm;
- maqolalar plagiatga qarshi tekshiriladi;
- jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Tel.: +99891 527 68 22
Telegram ID: +998915276822
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА “АЛИШЕР НАВОИЙ”

Международный журнал “Алишер Навои” включен в список ВАК Республики Узбекистан. Он также будет включен в систему Crossref.org, и каждой статье будет присвоен номер DOI.

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ:

- Объем статьи: около 10-15 страниц;
- статьи принимаются на узбекском, турецком, таджикском, русском, английском и французском языках;
- структура статьи должна быть оформлена в формате IMRAD;
- шрифт текста – Times New Roman; размер – 12 пунктов; межстрочный интервал – 1;
- сноски приводятся в квадратных скобках с указанием фамилии автора – года издания – страницы [Мўминов 2020: 25];
- параметры страницы: слева 2 см, справа 2 см, сверху и снизу по 2 см;
- статьи проверяются на плагиат;
- в одном номере журнала публикуется только 1 статья автора.

НАШИ КОНТАКТЫ:

Тел.: +99891 527 68 22
Telegram ID: +998915276822
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

“ALISHER NAVOI” INTERNATIONAL JOURNAL INFORMATION LETTER

“Alisher Navoi” International Journal is included in the list of HAC of the Republic of Uzbekistan. It will also be included in the Crossref.org system, and each article will be assigned a DOI number.

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article should be presented in 10-15 pages;
- articles are accepted in Uzbek, Turkish, Tajik, Russian, English, French;
- the structure of the article should be in the IMRAD format.
- the article should be prepared in Times New Roman font, 12 sizes, 1 space;
- references are given in parentheses in the form of the author’s name – date of publication - page [Muminov 2020: 25];
- sides of the article left: 2 cm, right: 2 cm, top and bottom: 2 cm;
- articles will be checked against plagiarism.
- only 1 article by the author is published in 1 issue of the journal.

CONTACT ADDRESS:

Phone: +99891 527 68 22
Telegram ID: +998915276822
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru